HØJBY nyt
Lokalnyheder for Højby-Lindvedområdet

Indlæg i Højby Nyt 2024 Nr. 3
Højby fra landsogn til forstad

Af:: Thorben E. Jørgensen

Forstadssogn – et sogn i udkanten af en større by. Det er næppe en overraskelse for nogen i Højby, at vores sogn bærer meget præg af, at vi ligger nær en større by og at betegnelsen forstadssogn derfor er relevant og dækkende. Sådan har det ikke altid været og det kunne være interessant at finde faktorer, der mere konkret kan beskrive hvad vi kom fra og hvad status er i dag.

Flere husdyr end mennesker.

Højby sogn udgør i dag i alt 927 hektar og det er ikke mere end hvad blot et eneste stort landbrug i dag kunne dyrke. Husdyrholdet i Højby sogn er for 1893 i Trap Danmark opgjort til 139 Heste, 550 stk. hornkvæg (deraf 358 køer), 183 får, 276 svin og 5 geder. I alt 1153 husdyr af forskellig art og på samme tid boede der blot i underkanten af 500 mennesker i Højby sogn. Den nuværende husdyrproduktion i sognet kan vi få et indtryk af ved at slå op i det centrale husdyrregister. Med data for 2023 fremkommer der kun 3 besætninger, som udelukkende har et lille hobbybetonet husdyrhold. Dertil kan der være enkelte stalde, der drives af en landmand med adresse uden for sognet og der vil også være nogle få hestehold, der ikke indgår i Fødevareministeriets landsdækkende register.

Disse heste er ikke arbejdsheste, men udelukkende rideheste. Det er altså slut med erhvervsmæssig husdyrproduktion hvor landmanden er hjemmehørende i sognet. Det store husdyrhold i 1890erne betød, at der blev dyrket et stort areal med havre – måske navnlig til hestene og en masse roer og græs til foder. I dag muliggør ny dyrkningsteknik, at der i stedet kan dyrkes et stort areal med vinterhvede og specialafgrøder som kløver- og græsfrø.

Landbrugsproduktionen foregik i 1890erne på 25 selvejergårde og 64 huse med et lille jord-

Kilder

Som kilde til at beskrive Højby sogn som landsogn kan vi benytte TrapDanmark, 3. omarbejdede udgave udgivet i 1899 – den er digitaliseret og kan tilgås via internettet. Trap Danmark er en omfattende statistisktopografisk beskrivelse af Kongeriget Danmark. Den udkom første gang i 1858 og udmærker sig ved at indeholde data på sogneniveau. Nyeste version af værket er 6. udgave, som udkom i 2021, men som udelukkende indeholder data på kommuneniveau. Til at beskrive hvad status på sogneniveau er i dag, kan vi i stedet benytte Danmarks statistik og Fødevareministeriets registre over husdyrhold (Centrale Husdyrregister – CHR) og modtagere af EU´s landbrugsstøtte – alt sammen offentligt tilgængelige kilder.

Billedet fra 1958 er taget i "Højbysvinget" der hvor der nu er en rundkørsel. Til højre ses Højby ås og der er marker hele vejen over til skoven vest for Svendborgbanen. I dag er området en del af Klaus Berntsens vej og bag det hvide hus på åsen ligger nu Højby Friskole. Foto: Sylvest Jensen Luftfoto, 1958.

tilliggende. I dag er Højby sogn en meget lille enhed i forhold til at beskrive landbrugsstrukturen. Der er kun ganske få fuldtidslandbrug og rigtig mange har også dyrkningsjord uden for sognets grænser. Vi kan få et indtryk af strukturen ved at kigge på fordelingen af EU's landbrugsstøtte, som i grundbetaling tilfører de landmænd, der dyrker sognets jord omkring 1 mio. kroner om året. Der er i alt 15 landbrugsbedrifter eller personer, der er modtagere af arealbetinget landbrugsstøtte og kun de 5 har adresse i Højby sogn. Det fald i antallet af landbrugsbedrifter har naturligvis også betydning for beskæftigelsen i landbruget. Trap-Danmark angiver, at der i 1890erne var 290 personer, som levede af landbrug og det svarer til ca. 67 % af befolkningen i sognet. I dag er det få håndfulde personer, der fuldtids beskæftiger sig med landbrug inden for sognets grænser.

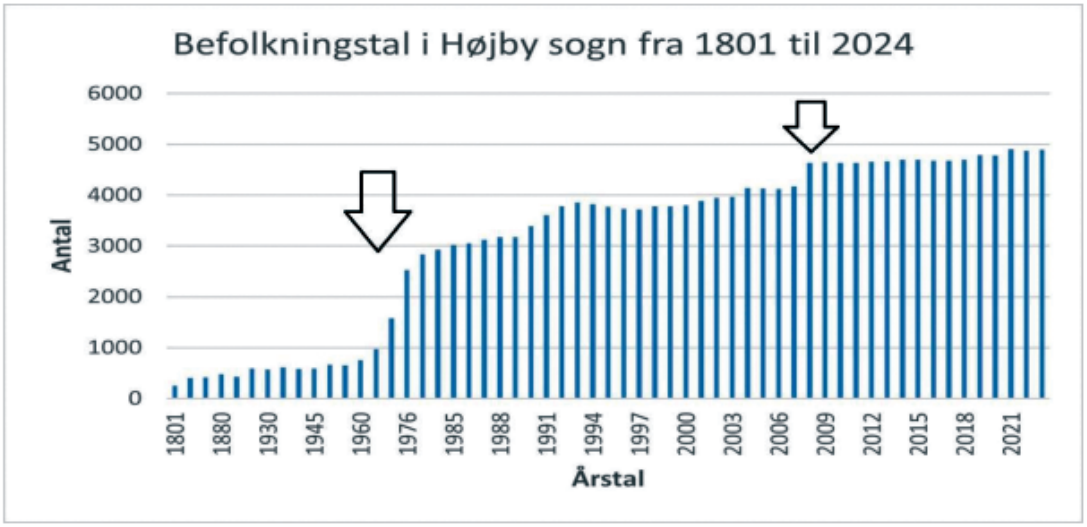

Søjlediagram over befolkningstallet fra 1801 til 2024 i Højby sogn. Pilen til venstre viser den store urbanisering af Højby i de 20 år fra 1965 til 1985. Pilen til højre viser befolkningstilvæksten ved Lindveds optagelse i Højby sogn i 2008. Grafik: Thorben E. Jørgensen. Kilde: Danmarks statistik

Færre dyr, flere mennesker

Et af de mest præcise udtryk for, at Højby er gået fra at være på landet til at være i forstaden, er befolkningsvæksten. I søjlediagrammet ses, at der indtil ca. 1965 var en ret behersket stigning i befolkningstallet. Derfra sker der en ret drastisk stigning og på blot 20 år fra 1965 til 1985 sker der en tredobling af befolkningstallet. Det er navnlig Klaus Berntsens vej, Hestehøjvej, Syvhøjevej, Kærnehøjvej, Ugletoften og Uglehøjen, der kom til som nye boligområder. Højby er blevet urbaniseret. Derefter er udviklingen igen mere jævn, men stadig stigende og da Lindved i 2008 kommer med i Højby sogn ses endnu et lille spring i søjlerne. Tilgangen i befolkningstallet på grund af Lindveds tilslutning til sognet var på knap 500 personer.

Højby – på vej mod en ny æra ?

Fra den gamle Trap-Danmarks 3. udgave og til i dag er der omkring 130 år. At begive sig ud i en prognose for de næste 130 år tør jeg ikke. Men et er sikkert, der vi blive inddraget mere landbrugsjord til andre formål. Inden for en overskuelig tid kan jeg få øje på 4 arealkrævende temaer. Helt i syd har Odense Havn købt den tidligere Årslev forsøgsstation, som indtil nu er blevet brugt af Aarhus Universitet til at forske i dyrkningsteknikker og vegetabilske fødevarer. På det ca. 100 hektar store område skal der etableres en såkaldt "dry port" – altså en tør havn. Dernæst har Odense Kommune udpeget et stort areal vest for Svendborgbanen fra Lindved å til Musegyden til skovrejsning, hvor kommunen, Naturstyrelsen og Vandcenter Syd ønsker at rejse skov af hensyn til grundvandsbeskyttelsen. Finansieringen er på plads og de første ca. 15 hektar er erhvervet til formålet. På byudviklingsområdet er der planer eller ønsker om et mindre boligområde nord for Højbyvej. Og endelig har Odense Kommune udover det planlagte og færdigfinansierede vådområde ved Lindved å et ønske om at etablere mere natur i dette område. Det er ikke muligt at vide hvor de endelige arealgrænser vil forløbe, men det bliver helt sikkert spændende at følge processen.